

جامعه شناسی ۳

درس هفتم : نابرابری اجتماعی

تهیه کننده :

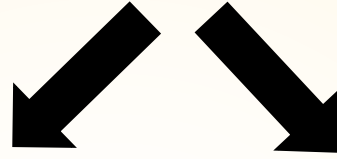
زهرا میرشکاری

استان فارس، شهرستان کوار

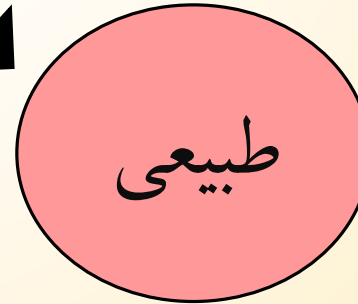
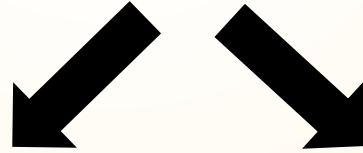
مرداد ماه ۱۳۹۷

تفاوت :

فابرابری :

تفاوت اسمی :

3

- برخی تفاوت ها اسمی نامیده می شوند و نمی توان افراد را بر اساس آن رتبه بندی کرد .
- مثلا برخی افراد سفید پوست و برخی رنگین پوست هستند .
- این دو گروه از نظر رنگ پوست متفاوت هستند ، اما هیچ کدام بر دیگری برتری ندارد .

تفاوت رتبه ای :

4

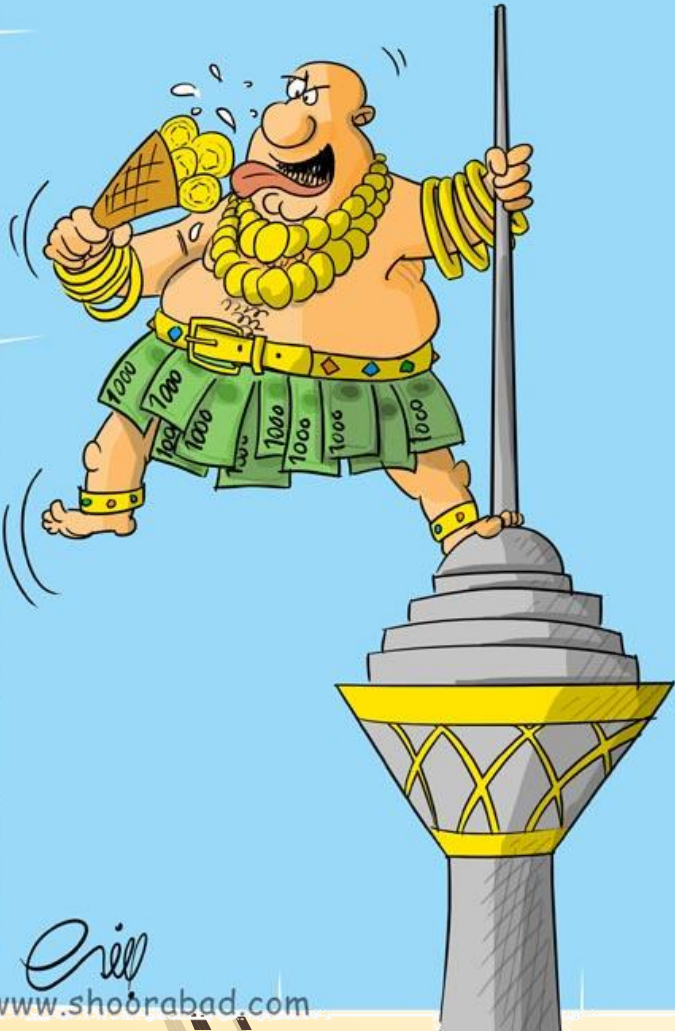
➤ برخی تفاوت ها مانند قد ، هوش ، ثروت و تحصیلات ، تفاوت رتبه ای هستند و می توان افراد را بر اساس این تفاوت ها ، رتبه بندی کرد .

نابرابری های طبیعی و اجتماعی :

5

* سرو بستنی طلا در برج میلاد...!

➤ برخی نابرابری ها طبیعی هستند مانند نابرابری افراد در قد و ضریب هوشی ، اما برخی نابرابری ها مانند نابرابری در تحصیلات و ثروت ، اجتماعی هستند ؛ یعنی در جامعه ایجاد می شوند .

➤ برای مثال میزان تلاش افراد یا خانواده ای که در آن متولد می شوند ، آن ها را از نظر رتبه نابرابر می سازد .

جامعه‌شناسان در مطالعه نابرابری‌های اجتماعی به قشر بندی اجتماعی توجه دارند.

به عقیده جامعه‌شناسان علت نابرابری‌های اجتماعی این است که مزایای اجتماعی یعنی ثروت، قدرت، و دانش، به صورت **نابرابر** میان افراد توزیع شده‌اند از این رو برخی در بالای سلسله مراتب اجتماعی قرار می‌گیرند و برخی در پایین آن.

سه رویکرد به نابرابری اجتماعی :

حوزه رقابت

« حوزه برابری »
مدل عدالت اجتماعی

مدل کمونیستی

مدل لیبرالی

تفاوت های اسمی و نابرابری های طبیعی در صورتی که به نابرابری های اجتماعی منجر شوند مورد توجه جامعه شناسان قرار می گیرند .

رویکرد اول « مدل لیبرالی » : طرفداران قشر بندی اجتماعی

- ۱- این جامعه شناسان معتقدند که نابرابری اجتماعی برای بقای جامعه ضرورت دارد.
- ۲- از نظر آنان نابرابری های اجتماعی از تفاوت ها یا نابرابری های طبیعی بر می خیزد ، بنابراین عادلانه است .
- ۳- این جامعه شناسان معتقدند که از گذشته تا کنون ، هیچ جامعه ای بدون قشر بندی اجتماعی نبوده است .
- ۴- قشر بندی پدیده ای است که در همه زمان ها و مکان ها وجود داشته است .

شدید ترین شکل قشر بندی اجتماعی = نظام برده داری

نقاط ضعف رویکرد اول (مدل لیبرالی) به نابرابری های اجتماعی :

9

۱ - طرفداران قشر بندی با طبیعی دانستن قشر بندی اجتماعی ، نقش انسان ها در پدید آمدن و تدام آن را نادیده می گیرند و تغییر در آن را چندان امکان پذیر نمی دانند .

۲ - با تاکید بر کارکرد های قشر بندی آن را تایید و تثبیت می کنند .

۳ - با این که طرفداران قشر بندی اجتماعی رقابت را در زندگی اجتماعی ، ضروری می دانند اما از این نکته مهم غفلت می کنند که در رقابت عادلانه نقطه شروع رقابت باید یکسان باشد .

- ۱ - این جامعه شناسان معتقدند که نابرابری های اجتماعی از تفاوت های طبیعی ناشی نمی شود ، بلکه از روابط سلطه جویانه میان انسان ها بر می خیزد که باید با آن مبارزه کرد .
- ۲ - عدالت اقتصادی را مهم می دانند و معتقدند با توزیع برابر ثروت ، عدالت برقرار می شود .
- ۳ - از نظر آن ها مالکیت خصوصی موجب برقراری روابط ظالمانه میان افراد و در نتیجه نابرابری می شود .
- ۴ - برای ایجاد برابری باید مالکیت خصوصی را از میان برداشت .
- ۵ - ثروت باید بر حسب نیاز افراد توزیع شود ، یعنی همه ی اعضای جامعه به اندازه توانشان کار کنند و به اندازه نیازشان از مزایا بهره مند شوند .
- ۶ - چون قشر بندی توسط انسان ها پدید آمده ، تداوم و تغییر آن نیز به دست انسان ها است .
- ۷ - خواهان از میان برداشتن قشر بندی اجتماعی هستند .

نقاط ضعف رویکرد دوم (مدل کمونیستی) به نابرابری های اجتماعی :

11

۱ - با لغو مالکیت خصوصی ، انگیزه رقابت از بین می رود ، زیرا سبب می شود تلاش افراد کوشا و توانمند نادیده گرفته شود .

۲ - با این که در این رویکرد نقطه شروع رقابت ها یکسان می شود ، اما به دلیل از بین رفتن انگیزه رقابت ، راه پیشرفت مادی مسدود می گردد .

داس نشانه کشاورزان و چکش نشانه طبقه کارگران صنعتی است و کنار هم نهادن این دو ابزار نشانه ای از یکپارچگی کارگران صنایع و کشاورزان است.

رویکرد سوم « مدل عدالت اجتماعی » : حوزه رقابت ، حوزه برابری

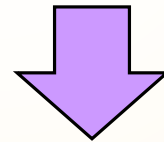
12

طرفداران عدالت اجتماعی هیچ کدام از رویکردهای قبل را عادلانه نمی دانند :

چرا؟

در رویکرد **لیبرالی** ، نقطه **آغاز** رقابت ناعادلانه است .

در رویکرد **کمونیستی** ، نقطه **پایان** رقابت ناعادلانه است .

بنابراین هر دو رویکرد به دلیل ناعادلانه بودن با **فطرت** انسانی سازگار نیستند در نتیجه به شکست می انجامند .

رویکرد سوم « مدل عدالت اجتماعی » : حوزه رقابت ، حوزه برابری

13

۱ - در رویکرد عادلانه ، مالکیت خصوصی لغو نمی شود اما جامعه ، وظیفه دارد که امکان رقابت را برای همگان فراهم سازد و نقطه شروع رقابت را یکسان نماید .

۲ - بدین منظور دولت به نمایندگی از جامعه موظف است ، نیاز های ضروری همه افراد (خوراک - پوشاک - مسکن) را تامین نماید .

۳ - با این اقدامات همه ی کودکان از امکانات اولیه برای پیشرفت برخوردار شده و می توانند بر اساس توانمندی های خود به رقابت پردازند .

۴ - دولت تلاش میکند با گرفتن مالیت از ثروتمندان و استفاده از آن برای رفع فقر ، نابرابری را در جامعه کاهش دهد .

رویکرد سوم « مدل عدالت اجتماعی » :

این رویکرد نه با رهاسازی مطلق (**مدل لیبرالی**) موافق است نه با کنترل مطلق (**مدل کمونیستی**)

نه اجرای عدالت را به دست نامرئی بازار می سپارد و نه دخالت همه جانبه دولت را می پذیرد .

مدل عدالت اجتماعی به بهانه اجرای عدالت آزادی های افراد و امکان رقابت میان آن ها را از بین نمی برد .

حوزه رقابت ، حوزه برابری

جامعه‌شناسی انتقادی :

15

۱ - در رویکرد مخالفان قشر بندی (مدل کمونیستی) ظرفیت هایی برای انتقاد از قشر بندی اجتماعی وجود داشت ولی به دلیل غلبه تصور پوزیتیویستی از علم (یکسان انگاری علوم طبیعی و علوم اجتماعی) امکان استفاده نداشت .

۲ - با افول تصور پوزیتیویستی از علم ، در نیمه دوم قرن بیستم ، این ظرفیت انتقادی مورد توجه قرار گرفت و به شکل گیری جامعه‌شناسی انتقادی انجامید .

۳ - این جامعه‌شناسان بر ضرورت انتقاد علمی از ساختارهای سرکوبگر ، تاکید می کنند تا از تنگ تر شدن عرصه بر انسان ها پیشگیری شود و زمینه شکلگیری ساختارهای اجتماعی انسانی تر و اخلاقی تر فراهم آید .